

Møte i Peru – 2:

Rottene som vrimlet i Villa de Buenos Aires blant den første Incas etterkommere var ikke bare motbydelige og skremmende, men også farlige. En dag så jeg en med et barneøre i munnen... Likevel syntes Esperanza det var vakkert i slumstrøket. Men så var hun hverken amerikaner eller nordmann.

Turid Veber bodde ni måneder sammen med inca-indianernes etterkommere i slumstrøket Villa de Buenos Aires.

Farvel til rottene

Av Turid Veber – Idar Kristiansen

Jeg glemmer aldri rottene i Villa de Buenos Aires, Lima, Peru.

Rotter. Eldgamle, fete rotter med buker som slang når de flyktet. Unge rotter som ikke flyktet, men som spente de korte bena mot jorden og stirret på meg uten å blunke med knappøynene. Drektige rotter som klemte seg inn mot veggen og freste. Rotter som subbet seg mellom bomullsplantene og satt der og så på meg når jeg kom ned til El Rio for å tomme søppel, og som stupte seg ut i denne gjørmene av avfall, kloakk og halvoppløste kadavere.

Om dagen var jeg egentlig ikke redd dem. De bare fylte meg med den inderligste avsky, og jeg lurte ofte på om jeg kunne klare å drepe en av dem. Når jeg ikke gjorde det, var grunnen ikke den at jeg har noe imot å ta liv. Men jeg grasset langs hele ryggraden når jeg tenkte på at de var myke og fulle av blod.

Når jeg hadde tømt potten og søppelposen min, satte jeg meg på en høyde ovenfor El Rio og så på dem. De kastet seg over griseriet, og jeg kunne se på dem at de også var i stand til å spise hverandre, for å få med seg alt. De slukte alt spiselig i et utrolig tempo, og når det bare var flaskekorker og blykkbokser igjen, klatret de opp på bredden og satt der skjelvende av opphisselse og stirret på meg. Da brakk jeg meg nesten alltid, og måtte gå.

Om nettene kom de inn i hytten, men det var ikke meg de var ute etter. Å nei, de ville ha meg død og halvrauten. De veltet seg ned og kravlet opp av kjelene mine, spiste av lyset og klemte seg inn i krokene. Jeg var nødt til å brenne lys, jeg måtte se dem hele tiden. Deres ekkelhet satt i huden på meg, og hvis jeg hadde kunnet bli over hele kroppen, ville jeg nok ha følt det som en renselse.

Etter en stund begynte jeg alltid å svette, og det hjalp litt. Jeg ble roligere. Når de satt stille, så de ikke ut som dyr, men som udefinerbare vesener fra et mareritt. De brukte forlabbene og rørte på seg på en måte som dyr ikke gjør.

Jeg ble aldri klar over hvordan de egentlig endte, disse nettene. Jeg vet ikke om rottene forsvant før jeg sov-

net, eller om jeg sovnet mens de fremdeles satt der.

Hver morgen ryddet jeg opp etter dem. Det forundret meg ikke særlig at de bare holdt til i den ene halvdel av hytta, der jeg hadde kjøkkenstellet mitt. De lot ikke til å bry seg om meg som lå i sengen – kanskje visste de ikke engang at jeg var der. Det lot til at de bare brydde seg om det som luktet rættent.

Kvinnene som bodde aller øverst på den værterkaken av sand som Villa de Buenos Aires befant seg på, var kommet ned for å vaske tøyet sitt. Jeg samlet sammen skittentøyet mitt, jeg også. De fleste andre i denne slummen var blitt byfolk som gikk med plisseskjørt og turnsko og brukte undertøy. Men de som kom fra de øverste, fattigste hyttene gikk fremdeles med de lange, sorte og lilla skjortene som de hadde hatt på seg da de kom flyttende. Når det ble kaldt i været, brukte de to, og når de skulle noe, holdt de bare stakkene ut fra kroppen. De holdt kuer og gris og høns. Til hønene kjøpte de maiskorn. Grisene fant det de trengte der hvor menneskene slengte søppelet sitt. Og kuene ble hver dag drevet ned til den lille, grønne flekken rundt El Rio ved bunnen av værterkaken.

Selv satt kvinnene i gresset og ammet barna sine inntil kuene hadde stillet den verste sulten. Siden hoiet og skrek de seg hjem igjen med kuffokken foran seg. Fra min hytte kunne jeg holde øye med dem hele veien. Når de var nesten hjemme, liknet de en karavane på vandring gjennom ørkenen.

Kanskje likte jeg disse kvinnene best av alle dem som befant seg på den gule værterkaken som var vår del av jorden. De var ganske små av vekst og beveget seg fort og smidig, og de tigget aldri en ting av meg, selv om jeg var et menneske med hvit hud. De kalte meg aldri for Gringo heller, men det kom kanskje av at de aldri hadde hørt ordet.

Seg imellom snakket de *quechua*, språket som blir talt oppe i fjellene de kom fra. En av de mest spansktalende hadde fortalt meg at språket hennes var det samme som det den første Inca talte. Jeg sa at det var vakkert. Da ble

han stolt og fortalte om den første Inka som bodde på Solens Øy i Titicacasjøen, og som av Solguden ble befalt å reise ut i verden, vinne jord og samle folk for sin Gud. Han kom i land ved Cuzco, og han talte til dem på sitt vakre språk. Slik begynte den spiren å vokse som siden skulle bli det veldige og mektige Inca-riket.

Jeg slo aldri etter i bøkene for å finne ut om historien var sann. Det var ikke nødvendig for meg å vite det, for jeg syntes det var en vakker historie.

Det var ganske varmt denne dagen, og kvinnene snakket ikke så meget som de brukte å gjøre. Vi var redde for at vannet skulle bli borte på grunn av tørken. De var mer iherdige enn meg, vant til sølevannet og sterkere i troen på at det nyttet å hale laken og tepper opp og ned. Selv hadde jeg gitt opp og brettet tøyet mitt utover marken i håp om at solen ville bleke litt på disse grågule laken som jeg trossig trakk madrassen etter meg.

Jeg la meg i gresset. Kvinnene snakket lavt, og deres underlige ord tonet lik fuger i luften over meg.

Et spedbarn gråt et stykke borte. Jeg oppfattet at en ung kvinne sa at det var hennes, og at hun hadde lagt det borte mellom bomullsplantene for at det ikke skulle bli plaget av solen.

Det stakk i meg. – De burde se etter ham, señora, sa jeg fort. Hun kastet tøyet opp på gressbakken og gikk.

Før hun rakk å rope, skjønte jeg at noe var skjedd. Det virket som om noen slo henne over ryggen. Da hun skrek, var jeg ved siden av henne borte ved bomullsplantene.

Den store rotten forsvant inn mellom stenglene. Hele trynet var tilsølt av blod, og den hadde barnets lille øre i munnen.

Hverken før eller siden har jeg sett slik redsel i et menneskes øyne som i den unge morens. Øynene ble lysere og lysere etter hvert som det gikk opp for henne hva som hadde hendt. Da hun bøyde seg og løftet barnet, var øynene hennes hvite.

Jeg sprang opp for å hente penger til en bil. I skråningen opp mot hytten snublet jeg og falt i sanden. Treskoene hadde jeg mistet, og jeg krummet tærne for å få tak, men sanden for-

svant under meg. Det verket over hele kroppen, som om noen hadde lagt en blykloss over meg. Jeg kunne ikke puste og ikke røre meg.

– Fader Vår! hikstet jeg. – Du som er i himmelen!

I neste øyeblikk var munnen min fylt av sand og småstein.

Noen ganger gikk jeg ned til havet hvor jeg samlet rekved. Ikke fordi jeg behøvde å fyre, jeg som levde under solen og Sydkorset. Men slik det en sjelden gang hendte hjemme i Norge at jeg følte mitt sinn nær en varmere sol enn vår egen, hendte det her at jeg ante kulden i min nærhet. Da tente jeg bål utenfor hytteveggen.

Jeg samlet ved og tenkte at alt det drivgods som havet kastet inn på vår lille strand, hadde noe felles. Alt var det fanget inn av samme strøm og ført hit. Hele tiden kom havet med nye ting i sin brede favn: Tangklaser, skjelettet av en stor fugl, et helt lite tre og en tom Old Spice-flaske. Hvor kom det fra, alt sammen?

Villa de Buenos Aires lå lik et stort brød i landskapet foran meg. Det var hett, og menneskene, som liknet ørsmå prikker, beveget seg langsomt. Jeg visste at alle jeg kom til å møte i dag var svarte, svette og plaget. For første gang følte jeg meg som en fullstendig fremmed.

Den første jeg traff på stikkveien fra hovedveien opp til Villa de Buenos Aires, var Tiggeren. Han humpet mot meg på støle, trette ben.

Esperanza, min omfangsrike venn og nabo i slummen, hadde fortalt meg at grytidlig hver morgen reiste han ned til Callao hvor han hadde en kjerre stående i en bakgård. Sittende på den, med bena sammenkroppet under seg og et ullteppe over seg, trillet han ut i byen og tigget seg til det daglige brød. Når mørket kom, skjøv han seg tilbake til bakgården igjen og ventet til ingen så ham for han hinket til bussen. Han snakket aldri om yrket sitt, han håpet vel at de fleste tok ham for skomaker eller gatefeier. Men han var blitt sett i kjerren sin av noen som kjente ham, og en stund ble han gjenstand for mer oppmerksomhet enn han vel satte pris på. Nå var det ingen som brydde seg

om ham mer. Enhver fikk passe sitt og klare seg som best de kunne.

Esperanza sa det slik: — Kanskje er det ikke helt ærlig arbeid han har. Men det er arbeid i ansikts sved.

Noe som liknet vemod snek seg inn over meg, og da jeg låste meg inn i hytten, ønsket jeg nesten gråtende at Esperanza hadde vært hjemme.

Jeg ble stående foran kartet jeg hadde på veggen. Det var tretten centimeter fra Peru til Norge.

Endelig så jeg at Esperanza var kommet og hadde tent parafinlykten sin. Jeg gikk ned og ville bare snakke om dagligdagse ting, men kunne ikke finne ordene. I stedet piller jeg hull i sengeteppet hennes.

Esperanza sa heller ikke noe. Med stor nøyaktighet skrellet hun en gulrot og stakk ut alle de mørke flekkene i skallet.

— Hvorfor gjør du det så nøye? spurte jeg. — Skal du ha gjester?

Hun så oppmerksom på gulroten og svarte: — Jeg konsentrerer meg ikke om det jeg gjør. Nei, gjester... Jeg tenker på deg og tror du kommer til å reise hjem. På en måte har du allerede reist.

Hun tok en ny gulrot. Konsentrerte seg om det hun gjorde og ble fort ferdig. Matt sa jeg:

— Esperanza, hvis du tror det er sånn, hvordan kan du da si det like lett som om du sa at det regnet?

— Vi indianere har vennet oss til å tie stille med mange ting, svarte Esperanza Hermosa fra Villa de Buenos Aires.

Hun fulgte meg om bord i skipet og satt barnetung og annerledes i salongen sammen med passasjerene. Hun prøvde ikke å likne dem som løftet kaffekoppen forsiktig og holdt en lillefinger ut i luften. Med begge hender løftet hun koppen og drakk den tom. Hun ønsket meg god tur over det store havet og smilte uten å tenke på at hun ikke hadde fått hentet de nye tennene.

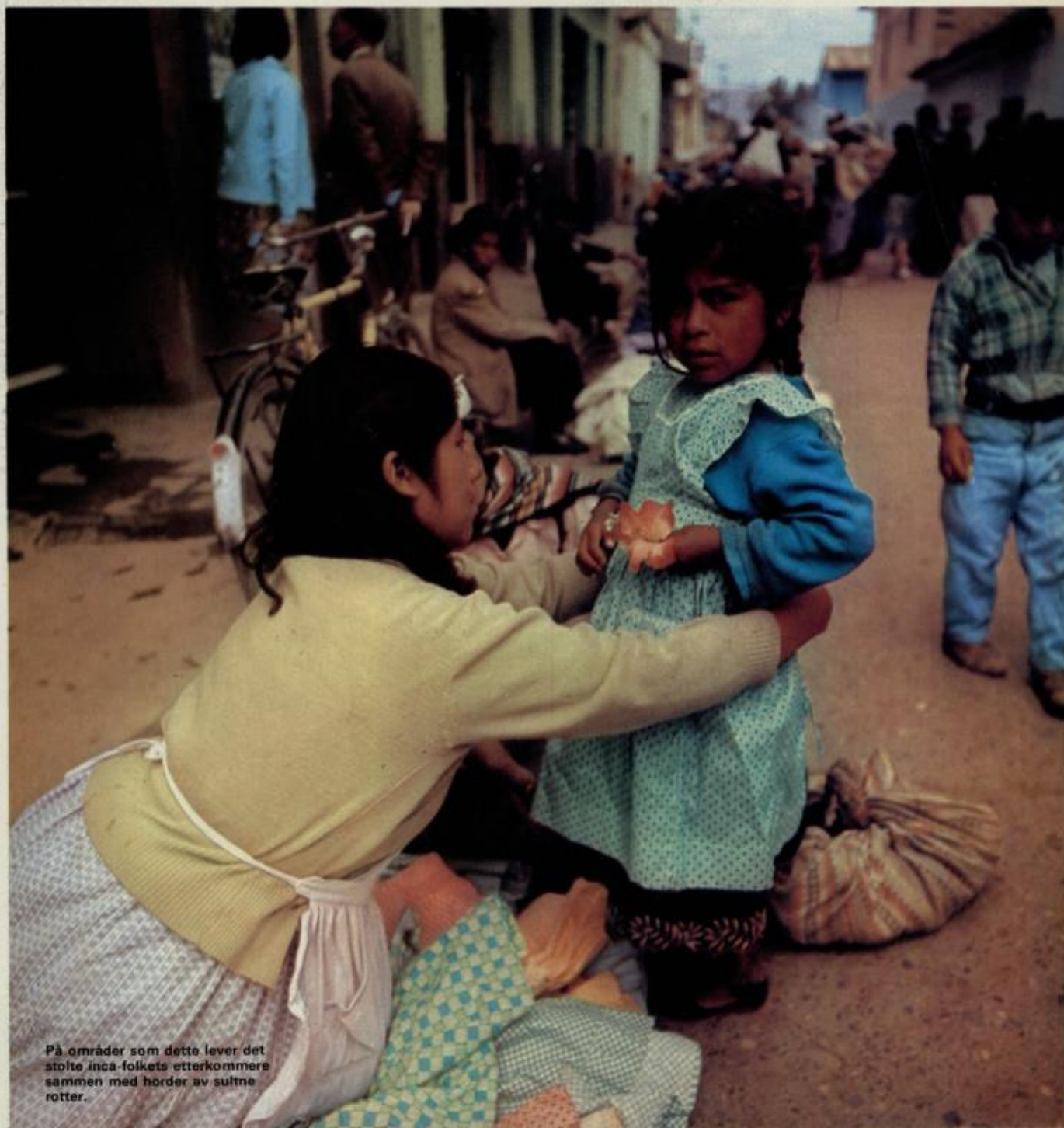
Jeg fulgte henne ned landgangen. Hun tok meg i hånden og sa: — Ikke glem oss!

Så gikk hun forbi tollen uten å snu seg. Jeg tenkte at om en time er hun hjemme i Villa de Buenos Aires, og om en time er havnearbeiderne ferdige med å laste inn fiskemelet.

Oppe i salongen satt et amerikansk ektepar og bladde i Life. De spurte meg hvor langt jeg skulle og sa «stakars Dem,» da jeg svarte at jeg skulle til Norge.

— Det er skrekkelig dårlig mat om bord, sa den amerikanske fru. — Vi kom ombord i Chile, og jeg har allerede fått besvær med maven. Og vet De hva? I dag fant jeg — tenk Dem! — en kakerlakk i eggerøren!

Forts. side 73

På områder som dette lever det stolte inca-folkets etterkommere sammen med horder av sultne rotter.

BREVVENNER

(Norge - Europa - oversjøiske land)
Opplysninger med 150 fotografier gratis.

BREVKLUBB HERMES BERLIN 11 - BOX 17/2, TYSKLAND

155 hele verden frimerke-samling

Dette flotte tilbud inneholder et farverikt «short set» fra Olympiaden i Ungarn 1964, Indonesia «short set», Argentina, Østerrike, Bulgaria, Malaya, Monaco, Nigeria og mange andre land. GRATIS tilsendt på anmodning - for å se våre prøvetilvalg. Skriv til

Fairdeal Approvals, Department N VM 3
109 Lyndhurst Road, Worthing,
SUSSEX, BN11 2DP, England

Junior avrettere for yrkes- og hobby-snekkere. 7 1/4" høvelbredde kr. 600,-, 6 1/4" høvelbredde kr. 480,-. Avretterne har apparat for tykkelsehøveling. Skriv etter brosjyre.

T. BJØRNSTAD

Postboks 3235, Sagene, Oslo 4.

Rustfrie stålkanner

Kanne A

Kanne B

Kanne A	25 l:	kr. 129,-
"	30 l:	kr. 146,-
"	40 l:	kr. 165,-
Kanne B	18 l:	kr. 175,-
"	23 l:	kr. 195,-
"	30 l:	kr. 220,-

Kanne A er utført i rustfritt stål, følset og utvendig loddet. Kanne B er i syrefast, rustfritt stål med tykk bunn.

Spesialtermometere kr. 23,-

VINRÅSTOFF

Vi fører vinråstoff fra det landskjente STACO-IMPORT. Råstoffet leveres på 25 l. ballong m/teppekran (ca. 35 flasker). Spesialgjør og lettfattelig bruksanvisning medfølger. KOMPLETT KR. 98,50. Ved retur av ballong får De tilbakebetalte kr. 15,-. Velg mellom SHERRY, TOKAJER, MADEIRA, DRUEVIN, VERMOUTH (+ kr. 7,-), FIKENVIN, PORTVIN, MUSKATELL, ROSE-VIN, BORDEAUX.

Forsendelsesutgifter kommer i tillegg til de ovennevnte priser. Bestill idag, skriv etter brosjyre eller besøk vårt utsalg.

E. I. Kristiansen & Co.
Kjøberggt. 27, Postboks 2817, Oslo 5
Telefonnr. 67 00 15

Farvel til...

fra side 85

Hun viste meg lillefingeren med perlemorslakk på neglen. - Så stor! -

Jeg var på nipet til å vise fram min, men jeg husket at jeg bet negler og lot det være.

- Og man kler seg ikke om til middag. Maskinsjefen kommer i lusekofte!

De hentet noen blanke brosjyrer, og jeg fikk se fotografier av pastellfargete doer, badekar, dobbeltsenger og salonger hvor glade mennesker skålte med hverandre.

- *This is what we paid for*, sa hun. - Agenten viste oss dette. Åh, det er godt å treffe et menneske man kan snakke med om disse tingene. De vet, båtens folk tar det rent personlig. Men altså - dette er hva vi har betalt for!

Jeg hadde vanskelig for å si noe som låt fornuftig jeg som var kledd i en kakibukse etter Esperanzas Roberto, en bomullsgenser og et ermeforkle som hver uke var vasket i El Rio, og som så slik ut.

Jeg tenkte på Esperanza som snart ville være hjemme. Hun kom helt sikkert til å koke kaffe, sette seg utenfor husveggen og si til seg selv at det er vakkert i Villa de Buenos Aires.

En uke senere, en uke nærmere Norge, og en uke fjernere fra hytten i Lima, satt vi noen stykker på dekket og snakket. Sydkorset stod lavere for hver natt, og snart ville det forsvinne helt.

En eller annen hentet en turishåndbok og leste for oss noe om Peru, og en eller annen sa at det er gudbedre godt at vi er på vei hjem til sivilisasjonen og bra mennesker. Han fortalte at han en kveld hadde gått i land i Callao, og på fortauskanten hadde han nesten snublet over en kvinne som lå på gaten og fødte.

- Det er jo hardt, vet du, ikke å kunne hjelpe. Men jeg er gammel i denne farten og kjenner menneskene der. Rekker du dem en hjelpende hånd, slår de deg ned på flekken og raner deg.

Det var den tiden på døgnet da himmel og hav har samme farge. Sydkorset sank.

SLUTT

Norske ordtak:

Den som jager to harer, han fanger ingen.

Jon Larsens...

fra side 29

tordner ofte nedover bratte dalsider, og is og holke kan gjøre det livsfarlig å ferdes i de stupbratte kystfjellene. Mange offer har dette landet krevd, og alle som har hatt det til arbeidsplass i et langt liv, har vel kjent dødens iskald hånd i sin mer enn en gang. Det har Jon Larsen også den gangen han satte sin merkelige verdensrekord.

For det er en verdensrekordholder jeg sitter og snakker med. Hans rekord i skiflyging er riktignok uoffisiell. Den er ikke satt i noe stevne, og den er for så vidt heller ikke blitt kontrollmålt. Men både hoppkanten og nedslaget kan stedfestes ennå. Du finner ikke rekorden angitt i noen statistikk. Om det ble «stående» eller ikke, er vel også noe uklart, men sikkert er det at det er en «hopplengde» som neppe noen gang vil bli overgått.

På reinleiting i fjellet

Vinteren 1906/1907 var den 15-16 år gamle Jon Larsen sammen med sine foreldre ute ved Harangsfjorden i Bindal. De hadde reinflokken på vinterbeite i fjellene innover mot Eide og utover mot Gaupen og Olderbakken.

- Det var riktig slik en artig og kvikk gutt, sier Helovard Båtnes fra Harangen. Han er på samme alder som Jon. - Vi var mye sammen i skibakkene den vinteren. Han var en mester i kronglete utforren. Vi hadde mye moro sammen.

Tidlig en vintermorgen gikk to gutter på ski over den islagte Harangsvågen, forbi Nebbengneset og innover Bjørnviken. Det var Jon Larsen som skulle opp på Harangsfjellet for å se etter noen rein som hadde gått seg igjen der. Sammen med ham var en annen ungdom fra gården Harangen, Harald Amundsen. Han drev jakt for å tjene seg noen kroner til han skulle reise på seminar.

Harangsfjellet har form som en stor, rund osteklokke med steile og stupbratte sider til alle kanter - omkring seks kilometer i diameter og 800 meter høyt. Bare noen få steder har det jevnet seg ut til så pass slake fler at jordbundne vesener på to eller fire kan klyve opp. Det var inn mot et slikt sted de to ungdommene hadde lagt kursen.

Stormvær og overmot

Selve fjellplatået - den buede toppen av osteklokken - er ganske fin å Over til side 76

Å studere kan være like hyggelig som å sitte hjemme og se på TV

Så lett kan det være når du studerer hos oss. Vi har korrespondansekurser som er utarbeidet med tanke på å være lette å følge med i.

I vår store brosjyre får du vite allt om våre kurser i teknisk tegning. Du får brosjyren ved å sende inn denne kupongen.

Navn _____ Postadresse _____

Adresse _____ Telefon _____

Vennligst store bokstaver

VM 20-73

**Sendes til Skandinaviska Institutet
Pack
S-400 77 Göteborg 48 SVERIGE**

ER DU FLY-INTERESSERT?

FLYGER-utdannelsen starter med A-sertifikat

Vi gir også veiledning om trafikkflygersertifikat, instruktør- og instrumentbevis samt opplysninger om sje- og seilflyging.

Mot gebyr kr. 10,00 sender vi en av følgende veiledninger:

- A-sertifikat Instrumentbevis
 B-sertifikat Sjøflyging
 Instruktørbevis Seilflyging

Kryss av i ønsket rubrikk.

- Beløpet legges ved.
 Bes sendt pr. postoppkrav.

Navn: _____

Adr.: _____

Postnr./-sted: _____

VM 20-73

Luftfarts- BREVSKOLEN

% AIRADVISER LTD.

Boks 20, Smestad, Oslo 3. Tlf. 14 12 78.

SEDELBOK MED NAVN I GULL

For kun kr. 45,90 + porto får De en ekte halvveiskinn sedelbok med navn i gull. Glidende-låpportemønstre for småpenger. Søks rom + rom for ferrekort. Innevendig flet med silke. Elegant utseende. Nyttig. Flott som gave. Omgående levering. - Send bestilling til

JUVELHUSET

Boks 390 - 5001 Bergen. Tlf. (05) 26 16 59

Jensen RUBIN -sluken

Utvisomt den mest avanserte og best fangende av alle kjente skje-sluker til sjø-fiske og til ferskvann.

Farger: Matt sølv med røde eller grønne eller blå lyselementer «RUBINER» som gjør sluken fargeløsende, lett og lekker i vannet.

Jensen Fiskeredskaber
4731 Brandelev Danmark